

Skifter for begyndere

Brugerhjælp

15 november 2018

Rigsarkivet i Viborg
Karen Straarup

Vejledning ses her:

<https://www.sa.dk/da/hjaelp-og-vejledning/rigsarkivets-online-vejledninger/skiftearkivalier-kom-godt-gang/>

Materiale fra dagens workshop findes på
www.viborgslaegt.dk – der er links nederst på forsiden.

Lidt generelt om skifter:

De ældste skiftearkivalier går tilbage til ca. 1650.

Vær opmærksom på, at protokoller kan være gået tabt.

Du kan ikke være sikker på at finde det skifte, som du leder efter, selv om det ligger inden for perioden.

Et skifte er en opgørelse over en afdød persons ejendele, værdier og arvinger. For at kunne finde et skifte skal du kende navnet på den afdøde samt tid og sted for skiftet.

Før 1875 er dokumenterne skrevet med gotisk håndskrift.

Hvornår var der offentligt skifte?

Der skulle efter Danske Lov, 1683 afholdes offentligt skifte, når der var

1. Fraværende arvinger eller
2. umyndige arvinger eller
3. ingen livsarvinger (børn osv.) eller
4. der opstod splid imellem myndige, nærværende arvinger.

Dvs. at hovedreglen var - og stadig er - at når alle arvinger er myndige, nærværende livsarvinger, der kan enes, så kan de selv forestå skiftet.

Hvad finder vi i skiftearkivalierne?

Du vil normalt finde en registrering af den afdødes ejendele og værdier, samt gennemgang af arvesagen. For eksempel vil du kunne finde navnene på den afdødes børn.

I ældre tid indeholder skiftearkivalier ofte detaljerede oplysninger om indbo, tøj, gæld, begravelsesudgifter m.m., ligesom du vil kunne se hvem der var formynder for umyndige arvinger, samt værge for en afdød mands enke. Før 1857 skulle ugifte kvinder have deres nærmeste mandlige slægtning som værge.

Det skal du vide, for at bruge skiftearkivalier

For at finde en skiftesag skal du kende:

Navn på en afdød.

Et **cirka-tidspunkt** for dødsfaldet.

Den **lokalitet**, hvor den afdøde boede ved dødsfaldet, (sogn, by og amt).

Før 1851 skal du også kende den afdødes **stand** eller **erhverv**.

Skifteprotokollerne er ført kronologisk, dvs. efterhånden som skiftesagerne opstod. I ældre tid er der ikke nødvendigvis et navnerregister til protokollen. Er der navnerregister, er det normalt bag i bogen.

Find et skifte:

Fæstegårde – skifterne findes under godset

Hvordan finder vi så godset?

En mulighed er <https://www.familysearch.org/>

Fra forsiden: Vælg *Search og Catalog* – I feltet *Place* skrives det sogn man leder efter – vælg derefter *Probate records* – Nu får man listen over skifteprotokoller

Eks. 1: Asferg – der fremkommer kun godsskifter fra et gods, nemlig Dronningborg

Eks. 2: Ørum, Fjends herred – giver 2 godser: Tårupgård Gods og Bidstrup Gods (Undersøg evt. registrene til de 2)

Eks. 3: Grønning, giver 4 godser: Krabbesholm, Eskær, Astrup, Nørgård + de øvrige skiftemyndigheder

Søgeeksempel i Daisy, hvis man kender godset:

Arkivskaber: Bidstrup

Arkivserie: Skifte

Der kommer mange resultater, bl.a. materiale tilbage fra 1586

Eksempler fra Dronningborg gods på bilagene

Eks. 1: Skifte efter Clemen Michelsen død 1769 i Asferg

Eks. 2: Skifte efter Clemen Michelsen, død 1769 i Asferg – med billeder i stuen

Værd at vide:

Skiftemyndighed før 1851

Skifteopgørelsernes udførelse afhang af den afdødes stilling.

Rytterdistriktsarkiver indtil ca. 1776:

Regimentsarkiveren i rytterdistrikterne tog sig indtil ca. 1776 af skifteopgørelser for **rytterbønderne**.

Amtsarkiver indtil ca. 1793:

Amtmanden var skiftemyndighed for **beboere på selvejergårde** indtil 1793 (de daværende amtmænd kunne imidlertid bestride embedet frem til deres afgang, så man kan finde skifter hos amtmændene efter 1793).

Provstearkiver indtil 1807:

Provsten tog sig indtil ca. 1807 af skifteopgørelser for **præster og degne**.

Godsarkiver indtil 1851:

Godsejeren tog sig indtil 1851 af skifteopgørelser for **fæstebønderne**.

Skifter efter selvejere og købstadsfolk skal findes i retsbetjentarkiverne.

Efter 1851

Retsbetjentarkiver indtil 1919:

(Retsbetjent er en fællesbetegnelse for byfoged, herredsfoged og birkedommer).

Folk på landet (dvs. både selvejere og fæstebønder) skiftede hos herredsfogeden eller birkedommeren.

Købstadsfolk skiftede hos byfogeden.

Dommerarkiver efter 1919:

Ved retsreformen i 1919 overgik alle skifteopgørelser til dommeren, og skifteprotokollerne skal herefter findes i dommerarkiverne.

Særlige forhold i Sønderjylland og København

Sønderjylland

I Sønderjylland skal skifteprotokoller fra perioden 1867-1920 findes i de preussiske amtsretsarkiver. Den offentlige myndighed behøvede ikke at være involveret i skifteopgørelsen. Der er derfor ikke bevaret så mange skifteprotokoller i Sønderjylland som i kongeriget.

København

I København blev skifteprotokollerne ført efter sit helt eget system.

<https://www.sa.dk/brug-arkivet/laer/intro-skifter-fra-kbh>

[Find skiftearkivalier fra København på Arkivalieronline](#)